

נידה לד

משה שווערד

1. ספר חזו"א [יו"ד ס' קכ]

ג) מיהו יש נכסחפק בדם שוכר ונדם קושי כשפירח רחמנא את
בדם או שוכרו דכיינו דלא יחשב כחולב אצל בדם
כממלאו, ואפי' למיד ב' מסימות כיינו שבי חכמות בן אצל שתיבן
ממקור אלא בגזרת המלך כמפין כזה, ושפיר יל דלא תתשב חולב
דס בליאח דס כמפין כזה, ולפי' שפיר יש לממלאו בדין מקור
מקומו עמא, או דלמא בגזרת המלך שדום הכי לא יחי' שליו
חורת דס המקור, ונפי' יש נכסחפק או תשנתו כחורב בדם מכה
שנמקור דכיינו שאינו דס כדוח או דפירחו לגמרי, ויודעת מוכה
שאין לנו לטבר אלא מראיה, אצל בדין מקור שנסל לארץ דלמריק
לקמן מיהו ב' שכול עמא, לא שייך למידן בימי שוכר, ודלוי אף
בנפל בימי שוכר בדין כן, וכי' שכזיב, וכן כשמתכ בימי שוכר
למכ יגרע בדם היולא ממקור.

ג) ולפי' נריך תלמוד מחי בדם שוכר של מטרעת למכ לא יעמא
בדם בדין מקור מקומו עמא דקוריל כן כריי לקמן מיהו
ב', וכן יש לפיין כריי דכיי [מיד ב'] ליל קרא לדם הכדח כיון
דכלכחא כיה אפי' כחתיכה כשר וכו', ואי מקור מקומו עמא אינו
אלא כמגע ולא כמבא, וכי' ב' רשיי דיל מיהו ב' פי' א', יכולין
אלי נארש כהני דלפנין משה דיימק מליבו, אצל כתי' פי' א' דיה
מקור, כהני דגם כמבא מממא.

2. ספר שערים מצ' בהל'

ומדברי הגמ' כאן מתרץ בתשרי חלקת
יואב [הגהות על מנ"ח מצוה יד] מה שהקשו
האחרונים למה קללוהו לההוא ארמאה
דאכיל פסחים בירושלים [עי' במס' פסחים ג:],
הא אינו מזהר על זה, ותירץ כיון דכבר גזרו
עליהם שיהיו כזבים לכל דבריהם, א"כ טימא
את הקרבן פסח, והוי כגוזל כיון שהפסח
נפסד ע"י זה ועי' בצל"ח פסחים עג. דאזהרת כל
בן נכר לא יאכל בו, להבן נכר מזהיר ואזהרתן היא
מיתתן, ועי"ש במנ"ח אות ב' שהסמ"ג לאוין שנד
ס"ל דהלאו הוא על האוכל, ועי' בתשרי מהר"י אסאד
א"ח ס' נה-ו. ועי' בדברינו שם ג. ד"ה אשכחוהו].

3. מהרש"א על שבת דף כא/ב

בד"ה שהיה מונח כו' ואם כבר גזרו על הנכרים להיות כזבים כו' עכ"ל. הא דגזרו על תינוק נכרי שמטמא בזיבה והיינו
בן ט' שנים ויום אחד דהוא ראוי לביאה כדמסיק פרק אין מעמידין והיא גזירה מי"ח דבר הוא שגזרו תלמידי שמאי והלל

כדאמרי' לעיל בפירקין וחשמונאי מקדמי טובא הון דייש לומר דכבר גזרו על הזב נכרי שמטמא בזיבה כמו ישראל אבל על תינוק נכרי אע"פ שאינו זב לא גזרו רבנן קמאי ואתו תלמידי שמאי והלל וגזרו בו וכן נראה מפרש"י לעיל ודו"ק:

4. ערוך לנר על נדה דף לד/ב

שם ישראל דדייגי במצות: ק"ק איך אפשר דהטעם משום דדייגי במצות מסריח אחר ג' ימים הרי כל דין פולטת ילפינן ממה שצוה הקב"ה במ"ת לפרוש ג' ימים ולא יותר והרי קודם מ"ת עדיין לא דייגי במצות וא"כ הרי ה' אפשר שתפלוט ביום השלישי קודם נתינת התורה ודוחק לומר דמשום איזה מצות שנצטוו במרה נקראו דייגי במצות וי"ל כיון דכתיב ויהי ביום השלישי בהיות הבקר וגו' ויחרד כל העם אשר במחנה הרי ה' להם חרדה מיד בהיות הבקר ואפילו קודם מ"ת חביל גופייהו ע"י החרדה ובזה יש ליישב מה שכתוב ויחרד כל העם למה פרט כאן כל העם מה שאינו מפרש בשאר מקומות בפרשה דכתוב העם לבד אבל לפ"ז י"ל דפרט שחרד כל העם מיד בבקר ולכן לא היתה בהנשים אפילו אחת שהיתה בחשש פולטת:

5. ספר חתם סופר על מסכת שבת דף פו/ב

ואם תימצי לומר וכו'. עיין תוס' ע"ז ל"א ע"ב ד"ה דאכלי וכו', ע"ש. ומפני זה קשה לי לסמוך בשם הוראה על רופאי זמנינו אפי' ישראל בענין נדה וכדומה דכל מומחיותם עפ"י ספרי רפואות שנעשו ע"י נסיון שהיה להם ע"י גופי אומות העולם וכן כל חכמתם בניית עפ"י שנסו בגופן שלהן, דחביל גופייהו, ואין מזה ראייה לגופי בני ישראל, ואין לדון מדבריהם להקל בשום איסור כי אם לענין חילול שבת ואכילה ביה"כ דלא יהא אלא ספק פיקוח נפש נמי דוחה שבת אבל להאמין להם ממש אין נראה לי:

6. ספר חתם סופר על מסכת עבודה זרה דף לא/ב

אידי דאכלי שקצים ורמשים חביל גופייהו. מימי תמתי אחר שבעו"ה אין לנו מדרש חכמות הרפואות וכל רופאי ישראל לומדי' בבית מדרש לאומים וחכמיהם וכל חכמתם בנוי על טבעי גופי' דאכלי שקצים ורמשים ולא דאיגי במצות ואיך ישפוט מזה על גופי ישראל דלא אכלי שקצים ודאיגי במצות הרי קמן אלו מסתכנים בגילוי ואלו שתו וחיו ושכבת זרע של אלו מסריח משא"כ אלו והוא איבעיא דלא איפשטא פר"ע ובודאי לענין רפואות הגוף מה נעשה נסמוך על רופא חנם ית"ש ויתן בפי הרופא ומחשבתו לרפואות נפש עד דכא ושומר פתאים ה' ולענין פ"נ שבת ויה"כ לא יהא אלא ספק נמי מותר אבל לענין איסור נדה צ"ע ואם חז"ל סמכו על הרופאים שהעלה מטבעין ליבנה וכדומה בזמניהם היו חכמי רופאי ישראל אשר שקלו זה בדעתם אבל רופאי זמנינו אינם עוסקים אלא בטבעי או"ה צל"ע מאוד:

7. שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן קעג

רב שלומים לתלמידי האברך השנון המופלג כמה' בערל נ"י בן של קדושים.

הנתיי מנועם אמרותיך אבל אין זה מדרכי לבנות דיני' והוראו' על המצאות מחודשות שזה הוא טוב לחדד התלמידים ולהורות נתן לילך בעקבי אבותינו הראשונים ולמעט בחידושי עדיף ומ"ש נב"י שרופאי' שלו אמרו שאין המקור נשתרבו בווא ונסמוך על הרופא מומחה וגאון עולם וחסיד בעל תשו' דבר שמואל מהימן טפי מרופאים אלו המכחישי' חכמי ישראל ועינינו רואות שע"י עגול וטבעת של שעוה חוזר למעלה למקומו והגאון נב"י שלא סמך על דבר שמואל ומעיל צדקה ופילתי ע"כ הוליד חדשות וכתב שמא חתיכת העלי' ירד למטה ומשם יצא הדם וע"ז בנית בנינים סמוך מיעוט לחזקה וליתא כיון שצוואר המקור משתרבב למטה הלא העלי' וקרקע הפרוודר שניהם למטה וגוף המקור ג"כ נעתק ממקומו אלא שלא הגיע בין רגלי' והיודע קצת בחכמת הניתוח יבין זה לאישורו ומיני' לא תזוע ובענין נאמנת הרופאים כבר כתבתי בתשו' אחרת [עיין בס' קמ"א] דלא האמינו לרופאים על גוף ידוע לאמור גוף זה מפיל שומות ושערות כי אין רופאים נאמנים על גוף ידוע חוץ לענין פ"נ =פקוח נפש= לעשות אותו ספק פ"נ ודוחה אי' מספיקא אבל לעשותו ודאי לא אך האמינו חז"ל בכלל הטבע להעיד שיש מציאות בעולם שתפיל אשה שומא ושערו' וכיון שזה הוא במציא' אחז"ל כל אשה שתפיל שומא ושערו' תטיל למים כו' עיין נדה כ"ב ע"ב ותבין ואי לא עדות הרופאים לא היו סומכים על בדיקה זו כיון שאינו במציאות שתפיל אשה כמו אלו הו"ל דם יבש שטמא אך עכשיו תלו בכיחא עפ"י עדות הרופאים אבל על גוף ידוע אינו נאמן אלא לעשות ספק פ"נ ובזה מיושב ק' שהקשה הרא"ש בתשו' הרשב"א ובנידון שלפנינו נאמין להגאון דבר שמואל על כלל הטבע בשרוב המקור [ועיי' מזה עוד בס' קע"א] יהיה מקורך ברוך ושחא את ה' ותורתו כנפשך היפה ונפש א"נ. פ"ב יום ד' ט"ז תמו תקפ"ל. משה"ק סופר מפפ"דמ.

8. שו"ת נשמת חיים סימן קא

בנאמנות הרופאים באיסור והיתר: כבוד ידיד נפשי הגאון וכו' כקש"ת ר' אברהם אהרן יודעלאוויץ נ"י הי"ו. תשואות חן חן לו בעד הודעתו אלי מס' כסא דהרסנא שכתב גם הוא כסברת ישועות יעקב ובזה מיושבים דברי רגמ"ה ז"ל.

ואודיעו בזה הנוגע למעשה מה שאני תמה על חידוש הח"ס בה' נדה, בדין נאמנות הרופאים שהוא דם מכה. שהובא בפ"ת סימן קפ"ז ס"ק ל' שאין נאמנות לרופאים באו"ה שאין בו ספק פקוח נפש אלא על יסוד כללי בחכמת הרפואה ולא על גוף פרטי, והח"ס בכמה מתשובותיו התפאר מאד בסברא זו והורה כן למעשה.

ותמיהני איך יפרנס משנה שלימה בגיטין ע"ב א' זה גיטך מהיום אם מתי מחולי זה ועמד והלך בשוק וחלה ומת אומדין אותו אם מחמת חולי הראשון מת הר"ז גט, ופשוט דאומדים אותו הרופאים, וכ"כ הרשב"א בתשובה שהובאה בב"י אהע"ז סימן קמ"ה, הרי זנאמנים הרופאים על גוף פרטי גם בדבר שבעררה להתיר יבמה לשוק.

ולקיים דברי חכמים ולהצדיק את הצדיק הח"ס ז"ל חפצתי ליישב, דשאני התם דהענין תלוי בלשון התנאי וכיון שא"א להתברר אם מת מחולי זה אלא ע"פ רופא הרי כאלו התנה בפירוש זה גיטך אם יאמרו הרופאים שמת מחולי זה, ומשו"ה סמכינן

עלייהו אבל בעלמא לא. אך הלא גם לענין מתנת ש"מ שאין תלוי בתנאי קיי"ל כר"ה שם ע"ב דגיטו כמתנתו מוציאין ממון מהיורשים ע"פ אומדנות הרופאים כמש"כ הרמב"ם הל' זכיה פ"ח הל' כ"ו, ובשו"ע חו"מ סימן ר"נ סעי"ב. וצ"ע על השמטת הרמב"ם ה' גירושין פ"ט ה' ה"י והטוש"ע אבה"ע סימן קמ"ה סעיף ז' את שלשת תיבות על פי רופאים. ויש לי דברים בזה בסוגיא דנדה כ"ב ב', אך לא באתי אלא להעיר ולפתוח לו פתח כחודה של מחט, ועפ"י דרכו בתשובותיו ידעתי כי יתרחבו הדברים בידו כפתחו של אולם. המקום יהא בעזרו כו' ושלום לו ולתורתו כנפשו וכברכת ידידו הרצוף אהבה ומצפה לישועה, חיים ברלין החופ"ק יעליסאוועטגראד והגליל